

Субвенције за куповину електричних и хибридних возила у Републици Србији

Др Петар Митић, Др Аида Ханић, Др Милена Којић

Публикација „Студија о субвенцијама за куповину електричних и хибридних возила” настала је као резултат рада на истоименом пројекту, финансираног од стране Института економских наука у Београду. Студија представља резултате деск, историјске и компаративне анализе субвенција за куповину електричних и хибридних возила, као и резултате анкете спроведене у мају 2022. године на репрезентативном узорку од 1004 становника Републике Србије.

Циљ

Основни циљ ове студије је евалуација јавних политика субвенционисања куповине возила на електрични и хибридни погон у Републици Србији.

Субвенције за куповину електричних и хибридних возила у Републици Србији

2010. - Први пут уведена субвенција преко Фонда за заштиту животне средине кроз пројекат „*Eco Friendly*”. Сва возила која су имала емисију CO₂ мању од 100 г. су субвенционисана са 100.000 РСД. Ипак, 2012. године ова субвенција се укида.

2016. - Почетак електрификације мобилности Србије јер се створила могућност куповине првих електричних аутомобила у ауто салонима у земљи. Први пуњачи за електрична возила инсталирани су 2017. године.

2021. - Уредба о условима и начину спровођења субвенционисане куповине нових возила која имају искључиво електрични погон, као и возила која уз мотор са унутрашњим сагоревањем покреће и електрични погон (хибридна возила). У току 2021. године, у Републици Србији одобрено је више од 500 захтева за субвенцију док је укупни буџет износио приближно милион евра.

2022. - Уредба о условима и начину спровођења субвенционисане куповине нових возила која имају искључиво електрични погон, као и возила која уз мотор са унутрашњим сагоревањем покреће и електрични погон којом се уређују услови и начин спровођења субвенционисане куповине нових возила овог типа, а у циљу подстицања еколошки прихватљивог вида транспорта. Висина субвенција за возила врсте М1 и N1, искључиво на електрични погон, износи 5.000 ЕУР док у случају хибрида, за оне који поседују спољни прикључак за струју и чија емисија угљен-диоксида не прелази 50 г/км, додељује се субвенција у износу од 3.500 ЕУР. За обичне хибриде, који не поседују прикључак за струју и код којих је емисија угљен-диоксида до највише 140 г/км, субвенције износе 2.500 ЕУР.

Ставови становника Републике Србије о електричним и хибридным возилима

Социо демографски подаци

Мушки и женски пол су идентично заступљени (50%), док највећи број испитаника (40%) припада старосној групи између 45 и 60 година и има завршену средњу школу (45%). Највећи број испитаника је из региона Шумадије и Западне Србије (28%), док је најмање, (21%) из региона Јужне и Источне Србије. 61% испитаника живи у градовима, док 39% испитаника живи на селу. Укупно 70% испитаника је у радном односу док њих 26% има укупна примања домаћинства у распону од 60.001 до 100.000 РСД.

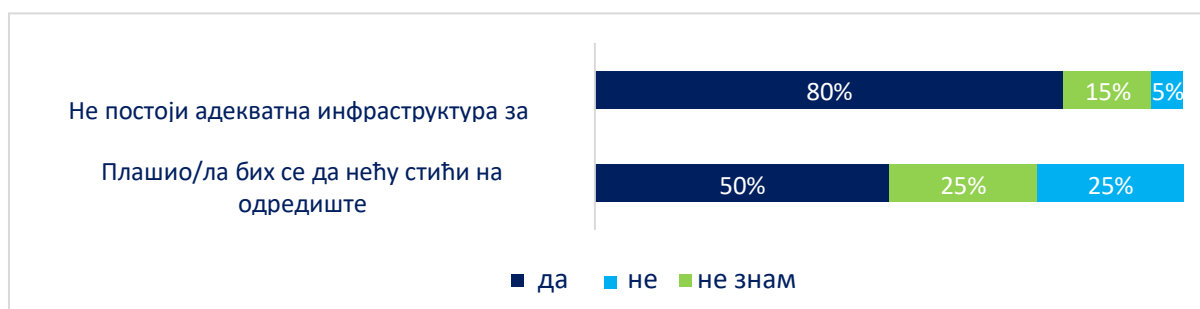
Општи ставови становништва о електричним и хибридным аутомобилима

Графикон 1. Општи ставови становништва о електричним и хибридным аутомобилима

По питању заштите животне средине у Републици Србији, скоро четири петине испитаника (79%) сматра да су електрични и хибридни аутомобили боље решење у односу на традиционалне аутомобиле. Исто тако, већина испитаника (82%) сматра да електрични и хибридни аутомобили доприносе очувању животне средине за следећу генерацију, док само 7% испитаника не уочава везу између електричних и хибридных аутомобила и очувања животне средине. Додатна потврда да су грађани Републике Србије препознали значај и потенцијал електричних и хибридных аутомобила лежи у податку да би готово три четвртине испитаника (74%) више волело да вози електрични или хибридни аутомобил када би имали могућност да бирају. Међутим, и поред позитивног става, 66% испитаника није упознато са системом субвенција за куповину електричних и хибридных аутомобила.

Са друге стране, чак 80% испитаника сматра да не постоји адекватна инфраструктура за вожњу електричних и хибридных аутомобила у Републици Србији. Такође, постоје и одређени страхови и непознанице када је реч о електричним и хибридным аутомобилима па тако половина испитаника (50%) има страх да не би стигла на одредиште електричним или хибридным аутомобилом.

Графикон 2. Ставови о инфраструктури пуњача и страху о стицању на одредиште

Ставови становништва о систему субвенција за куповину електричних и хибридних аутомобила у Србији

Када је реч о постојећим субвенцијама, 40% испитаника нема изграђен став о томе да ли су адекватне и да ли је потребно уводити нове подстицаје. Чак 43% испитаника из Београда се или делимично или у потпуности не слаже да је тренутни систем субвенција задовољавајући. Становници Војводине, Шумадије и Западне Србије као и Јужне и Источне Србије у највећој мери немају јасно дефинисан став по овој теми

Табела 1: Постојеће субвенције за куповину електричних и хибридних аутомобила су довољне и држава не мора да уводи друге подстицаје за куповину и коришћење истих - према региону становања

	Београд	Војводина	Шумадија и Западна Србија	Јужна и Источна Србија
<i>N</i>	238	274	281	211
Потпуно се слажем	8%	11%	14%	13%
Делимично се слажем	10%	16%	17%	16%
Нити се слажем, нити се не слажем	38%	40%	41%	42%
Делимично се не слажем	16%	17%	12%	14%
Потпуно се не слажем	27%	16%	16%	15%

Поред финансијских, Влада има на располагању и низ нефинансијских мера које може да користи како би повећала степен употребе електричних и хибридних аутомобила. Према резултатима истраживања, 43% испитаника се или потпуно или делимично (22%) слаже да се корисницима електричних и хибридних аутомобила треба обезбедити бесплатан паркинг у зонама где се наплаћује паркирање. Исто тако, 40% испитаника се у потпуности или делимично (22%) слаже да се не треба наплаћивати путарина на аутопутевима Републике Србије. Овај став је посебно изражен на подручју Војводине. Ипак, као најважнији став издваја се да велика већина испитаника (73%) се слаже са ставом да корисници електричних и хибридних аутомобила треба да буду представници Владе Републике Србије и локалне самоуправе како би се на тај начин указало на важност употребе овог типа аутомобила. Висина месечних примања, степен образовања као ни регион становања, не утиче на сагласност са овом тврдњом.

Препоруке за доносиоце одлука

На основу анализе јавне политике Републике Србије, као и добрих пракси региона и света, мишљења стручне јавности из аутомобилске индустрије, анализе научне литературе и резултата спроведеног истраживања на узорку од 1004 испитаника, аутори су дошли до одређених закључака које могу да послуже као препоруке за креаторе јавних политика.

Наведене препоруке су следеће:

- **Неопходно је унапредити даљи рад у погледу координације и комуникације између креатора политике субвенционисања, особља које обрађује захтеве за субвенције и представника аутомобилске индустрије, како би се процес субвенционисања унапредио, убрзао, и значајније административно поједноставио;**
- **Потребно је значајно омогућити повећање упознатости јавности са постојећим концептом субвенција као и са перформансама и предностима употребе електричних и хибридних аутомобила;**
- **Рад на отварању дијалога о техничким и финансијским могућностима пружања додатних бенефита корисницима електричних и хибридних возила, пре свега у контексту бесплатног паркирања и ослобођења плаћања путарине;**
- **Проширити мрежу пуњача и развијања мрежне инфраструктуре у свим већим градовима и Србији, као и на аутопутевима и најпрометнијим магистралним и локалним путевима;**
- **Проширити мрежу пуњача на туристичким дестинацијама како би се олакшала и повећала употреба електричних и хибридних аутомобила, а посебно н најпосећенијим српским планинама као што су Копаоник, Златибор или Стара планина;**
- **Повећање коришћења и употребе електричних и хибридних аутомобила од стране представника Владе Републике Србије и локалних самоуправа буде пример добре праксе.**

Институт економских наука
Змај Јовина 12, Београд
www.ien.bg.ac.rs